

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ: ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Професіоналізація – це процес «...становлення особистості і професіонала, який починається з моменту вибору професії, триває впродовж всього професійного життя людини і завершується, коли людина припиняє свою професійну діяльність» [1, с. 62]. На важливість цього процесу вказують Л. Г. Подоляк і В. І. Юрченко, розглядаючи професіоналізацію особистості студента як вікове психічне новоутворення [5].

Професійне навчання як необхідний етап професіоналізації у студентському віці здійснюється у навчально-професійній діяльності. Те, які саме мотиваційні чинники, зовнішні чи внутрішні, визначають цю діяльність, залежить від її цінності для студентів. За недостатнього ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності та переважання зовнішньої мотивації процес професіоналізації відбувається неефективно, він фактично одразу припиняється, як тільки зникають зовнішні підкріплення. При ціннісному ставленні до професії, включенні її до власних життєвих планів, віднесенні до сфери задоволення власних особистісних потреб, переважанні внутрішньої мотивації, навпаки, процес професіоналізації здійснюється ефективно.

Рис.1. Ціннісно-мотиваційні чинники професіоналізації майбутніх педагогів

Дослідження ціннісно-мотиваційних процесів у складних формах діяльності, що вимагають особистісного регулювання (саме такою є навчально-

професійна діяльність), потребує, на наш погляд, зосередження уваги на внутрішніх чинниках. Отже, внутрішня мотивація базується на особистісних цінностях, які розглядаються нами у взаємозв'язках зі способами задоволення особистісних потреб. Для вирішення завдань дослідження важливо встановити особливості потребово-ціннісної сфери студентів з ознаками обдарованості, що демонструють виражену професійну спрямованість. Отримані результати планується використати для розвитку ціннісно-мотиваційної сфери решти студентів.

Такий підхід вимагає проведення ідеографічно орієнтованого пілотажного дослідження, спрямованого на вивчення впливу соціальних чинників на розвиток потребово-ціннісної сфери майбутніх педагогів. За результатами проведеного дослідження отримано такі висновки:

- 1) встановлено особливості впливу референтних осіб на формування професійної спрямованості осіб з ознаками музичної обдарованості при задоволенні базових потреб (соціальних, когнітивно-творчих, екзистенційних);
- 2) виявлено вікові особливості впливу референтних осіб на становлення й розвиток ціннісно-мотиваційної сфери майбутніх педагогів: у дошкільному віці переважають референтні впливи осіб із найближчого контактного оточення (сім'я); у молодшому шкільному – окрім членів сім'ї, референтність яких залишається високою, значимими стають стосунки зі шкільними вчителями; у підлітковому віці спостерігаються значні зміни в структурі референтності: на перший план виходять стосунки з друзями та музичними педагогами, натомість вплив шкільних учителів істотно зменшується; в юнацькому віці зберігається високий рівень референтності друзів та музичних педагогів, зростає референтний вплив одногрупників, більшої ваги набувають віртуальні референтні особи – видатні люди, які досягли високих результатів у професійній діяльності;
- 3) розвиваючи в процесі професіоналізації все нові й нові здібності, студенти розширюють не лише діапазон власних можливостей у предметній сфері, а й діапазон соціальних стосунків, що, у свою чергу, взаємодіючи з такими

утвореннями свідомості, як цінності, життєві плани тощо, сприяють продукуванню нових потреб і мотивів [2-4].

Перспективи подальших досліджень вбачаються у вивченні ціннісно-мотиваційної сфери студентів із застосуванням тесту сенсожиттєвих орієнтацій Д. О. Леонтєва, методики діагностики мотиваційної структури особистості В. Е. Мільмана, опитувальника внутрішньої мотивації Р. Раяна, методики вивчення цінностей особистості Ш. Шварца.

Література

1. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 312 с.
2. Музика О. Л. Референтність як чинник соціалізації обдарованої особистості / Музика О. Л., Музика О. О. // Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (11-12 листопада 2016 р., м. Київ) / за ред. О. І. Власової та ін. – К.: Вид-во «Віваріо», 2016. – С.105-106.
3. Музика О. О. Вікові аспекти розвитку референтних стосунків осіб із ознаками музичної обдарованості / О. О. Музика // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Т. VI. Психологія обдарованості. – Випуск 13. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – С. 101-111.
4. Музика О. О. Референтні стосунки як ресурс духовного розвитку студентів / Музика Олена Оксентівна // ISSN Online: 2312-5829. Освітологічний дискурс, 2016. – № 3 (15). – С. 63-73.
5. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи: Підручник. – 4-те вид., випр. і доп. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К.: Каравела, 2014. – 360 с.